

TEISĖJŲ PADĖJĖJŲ ASOCIACIJA

Visuomeninė organizacija, adresas: Gedimino pr. 40/1 01110 Vilnius, el. p. teisejupadejejai@gmail.com
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 300519884

LIETUVOS RESPUBLIKOS TEISĖJŲ ASOCIACIJA

Visuomeninė organizacija, adresas: Gedimino pr. 40/1 01110 Vilnius, el. p. info@lrta.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 191612168

Lietuvos Respublikos Seimo nariams
(pagal gavėjų sąrašą)

2024-12-10, Nr. TPA-1.-10/2024

TEIKIMAS DĖL PAPILDOMŲ ASIGNAVIMŲ LIETUVOS TEISMAMS SKYRIMO

2024 m. gruodžio 10 d.
Kaunas

Atsižvelgiant į Teisėjų padėjėjų asociacijos 2022 m. rugpjūčio 12 d. kreipimąsi į Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministeriją Nr. P1 bei argumentus, kuriais grindžiama pradėta valstybės tarnybos reforma, taip pat į Teisėjų padėjėjų asociacijos 2023 m. lapkričio 21 d. informacinį pranešimą Nr. TPA-1.-7/2023 Lietuvos Respublikos Seimo nariams, kuriame aptariama teisėjo padėjėjo pareigybė bei jos svarba ir reikalingumas kasdieniame teismo darbe bei teisingumo vykdymo procese,

atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Prezidento 2024 m. gegužės 25 d. kandidatų į Lietuvos Respublikos Prezidentus II turo debatų metu išreikštą susirūpinimą, kad „per visus tuos reformos vėjus mes pamiršome, kad labai svarbi pareigybė teismuose yra teisėjų padėjėjai, jie kartais velka didžiulį krūvį, nuo jų darbo kokybės kartais priklauso ir bylos sėkmė ir išvadų sėkmė¹“, kuriuo jis nurodė, kad „kol bus toks atlyginimų atotrūkis tarp teisėjų ir teisėjų padėjėjų mes praradinėsime kvalifikuotus teisėjų padėjėjus“, taip pat Lietuvos Respublikos Prezidento vyriausiojo patarėjo, Teisės grupės vadovo Andriaus Kabišaičio 2024 m. gruodžio 2 d. komentarą žiniasklaidai apie Vyriausybės formavimo procesą, kuriame jis nurodė, kad teismų sistemos darbuotojų darbo užmokestis ir tinkamos darbo sąlygos turi būti viena iš prioritetinių naujosios Vyriausybės darbo kryptių²,

atsižvelgiant į Teisėjų tarybos pirmininkės Danguolės Bublienės 2024 m. gruodžio 1 d.³ išsakytą poziciją dėl teismų personalo, įskaitant teisėjų padėjėjus, darbo užmokesčio nekonkurencingumo, atkreipiant dėmesį į tai, kad „viešos diskusijos dėl teisėjų padėjėjų atlyginimų vyksta daug kur. Tai nurodė net 14 valstybių. Dėl šio klausimo keliose šalyse darbuotojai net streikavo,

¹ <https://www.lrt.lt/mediateka/irasas/2000342810/rinkimai-2024-kandidatu-i-respublikos-prezidentus-ii-turo-debatai>

² <https://www.youtube.com/live/2R9vKBAZT2M> nuo 8.40 min.

³ https://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/naujosios-tt-vadoves-danguoles-bublienes-atvirumas-teismu-personalo-algos-nekonkurencingos-56-2352874?fbclid=IwY2xjawHD78xleHRuA2FlbQIxMQABHT6oeiC2mYCRVhSuEZ6hVucRZVWQrBpNh23VcjFCXz6ucWOR2qThj6DxOg_aem_9PhNWP5wU5CP0FqW5eW6qQ

rengė demonstracijas“, taip pat tai, kad papildomo vieno milijono finansavimas teisėjų padėjėjų darbo užmokesčiui padidinti reikštų, jog „kiekvienas iš 775 teisėjo padėjėjų (tiek yra padėjėjų etatų) gautų 106 eurus daugiau per mėnesį, neatskaičius mokesčių“,

s i e k i a n t užtikrinti galimybę Lietuvos teismuose tinkamai ir visapusiškai įgyvendinti Valstybės tarnybos įstatymo nuostatas,

t e i k i a m a s motyvuotas kreipimasis prašant padidinti Lietuvos teismams skirtus asignavimus 2025 m. ir papildomai paskirti 6 milijonus eurų teisėjų padėjėjų darbo užmokesčiui didinti.

1. Teisėjo padėjėjo pareigybė buvo sukurta siekiant aprūpinti teisėjus aukštą teisinę kvalifikaciją turinčiais teismų valstybės tarnautojais, kurie prisidėtų ne tik prie efektyvaus, ekonomiško teismo proceso bei greitesnio bylų nagrinėjimo, tačiau ir gerintų priimamų procesinių sprendimų kokybę. Dar svarbiau yra tai, kad teisėjų padėjėjų pareigybė buvo įsteigta ir tam, jog būtų sėkmingai formuojamas kompetentingų, profesionalių bei pakankamą teisinę patirtį turinčių būsimų teisėjų korpusas.
2. Teisėjų padėjėjų, šiuo metu apibūdinamų valstybės tarnautojais, atliekamų darbo funkcijų specifika juos išskiria iš kitų valstybės tarnautojų, t. y. teisėjų padėjėjų pareigybės atstovai neabejotinai prisideda prie teisingumo vykdymo, teismo ar teisėjo pavedimu ne tik rinkdami bei analizuodami aktualią teismų praktiką, prisidedami bylose sprendžiant įvairaus pobūdžio teisinius ginčus, kylančius taikant skirtingų teisės šakų normas, tačiau, kaip parodė atliktas tyrimas⁴, ženkliai prisideda ir rengdami galutinių (tarpinių) procesinių sprendimų projektus, kurie dažnai neapsiriboja tik formaliu teisės taikymu ir faktinių bylos aplinkybių aprašymu. Iš esmės galutinių ar tarpinių procesinių sprendimų projektų rengimas yra viena iš pagrindinių teisėjų padėjėjų pareigybės funkcijų. Teismai ir tuo pačiu teisėjai yra priskirtini vienai iš trijų demokratinėje visuomenėje egzistuojančių valstybės valdžių – teisminei valstybės valdžiai, todėl jos tinkamam funkcionavimui būtina skirti pakankamą finansavimą.
3. Pažymėtina, jog pradėtoji vykdyti valstybės tarnybos reforma buvo paremta Estijos modeliu. Estijos teismuose, valstybės tarnautojų darbo užmokestis siejamas su teisėjo darbo užmokesčiu ir nustatoma procentinė darbo užmokesčio dalis. Teisėjų ir teisėjų padėjėjų gaunamo darbo užmokesčio neproporcingas skirtumas (atliekamam darbo pobūdžiui) matomas įvertinus 2024 m. II ketvirčio duomenis apie apylinkės, apygardų teismuose, Regionų administraciniame teisme, Lietuvos apeliaciniame teisme, Lietuvos Aukščiausiąjame Teisme ir Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme dirbančių teisėjų ir teisėjų padėjėjų darbo užmokesčius. Pavyzdžiui, vidutinis teisėjų darbo užmokestis (atskaičius mokesčius) 2024 m. II ketvirtyje siekė 3781,14 Eur, kuomet teisėjo padėjėjo, dirbančio tos pačios grandies teisme, atlyginimas (atskaičius mokesčius) siekė tik 1246,17 Eur, t. y. vos 32,96 procentus teisėjo atlyginimo. Apygardų teismuose dirbančių teisėjų atlyginimas lyginamuoju laikotarpiu siekė 3901,78 Eur, o teisėjų padėjėjų – 1329,95 Eur, t. y. 34,09 procentus teisėjo atlyginimo. Lietuvos apeliaciniame teisme vidutinis teisėjų darbo užmokestis (atskaičius mokesčius) lyginamuoju laikotarpiu siekė 4078,49 Eur, kuomet teisėjo padėjėjo, dirbančio Lietuvos apeliaciniame teisme, atlyginimas (atskaičius mokesčius) siekė 1680,38 Eur, t. y. 37,94 procentus teisėjo atlyginimo. Regionų administraciniame teisme vidutinis teisėjų darbo užmokestis (atskaičius mokesčius) lyginamuoju laikotarpiu siekė 3794,93 Eur, kuomet teisėjo padėjėjo, dirbančio Regionų administraciniame teisme, atlyginimas (atskaičius mokesčius) siekė 1302,27 Eur, t. y. 34,32 procentus teisėjo atlyginimo. Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme vidutinis teisėjų darbo užmokestis (atskaičius mokesčius) lyginamuoju laikotarpiu siekė 4338,38 Eur, kuomet teisėjo padėjėjo, dirbančio Lietuvos vyriausiajame administraciniame teisme, atlyginimas (atskaičius mokesčius) siekė 1495,99 Eur, t. y. 34,48 procentus teisėjo atlyginimo.
4. Naujojoje valstybės tarnybos įstatymo redakcijoje numatyta, jog įstatymu yra nustatomas minimalus pareigybės koeficiento dydis. Tuo tarpu minimalų dydį viršijanti pareiginės algos koeficiento dalis ir maksimalus dydis nustatomas įstaigos darbo apmokėjimo sistemoje, tai yra jį

⁴Teisėjų padėjėjų asociacijos iniciatyva 2023 metais buvo atliktas tyrimas, siekiant apskaičiuoti teisėjų padėjėjų vidutinį darbo krūvį. Gauti rezultatai parodė, kad vienas teisėjo padėjėjas apylinkės teisme parengia vidutiniškai 89,83% galutinių procesinių dokumentų projektų, o apygardos teisme – 96,95 %.

- nustato įstaigos vadovas, atsižvelgiant į šio įstatymo ir Darbo kodekso nuostatas, detalizuojant kriterijus: darbo patirtis, veiklos sudėtingumas, atsakomybės lygis, papildomų įgūdžių ar žinių, svarbių einamoms pareigoms, turėjimas ir pan. (VTĮ 19 straipsnio 3 dalis).
5. Šiuo metu teisėjo padėjėjo pareigybė, remiantis VTĮ 1-ojo priedo lentele, yra septintoje vietoje ir, atsižvelgiant į darbo pobūdį bei pareigybei tenkančią atsakomybę ir keliamus kvalifikacinius reikalavimus yra prilyginama šioms karjeros valstybės tarnautojų pareigybėms: vyriausiajam specialistui, specialiojo atašė pavaduotojui, prokuroro padėjėjui, teismo konsultantui, padėjėjui Seimo kanceliarijoje bei šioms politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų pareigybėms: savivaldybės tarybos posėdžių sekretoriui, savivaldybės mero patarėjui, Respublikos Prezidento referentui, Seimo Pirmininko padėjėjui, Ministro Pirmininko padėjėjui, Seimo frakcijos referentui. Vis tik, atsižvelgiant į šio teikimo 3 punkte pateiktus duomenis matyti, kad teisėjo padėjėjo darbo užmokestis ne tik yra mažesnis už tos pačios pareigybės grupės karjeros valstybės tarnautojų ir politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų darbo užmokesčius, bet ir mažesnis už kai kurių žemesnės grupės politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų darbo užmokesčius, nes teismams neskiriamas pakankamas finansavimas.
 6. Tai iliustruoja šie pateikiami pavyzdžiai, gauti iš viešai prieinamų, kiekvienos institucijos skelbiamų duomenų: Teisingumo ministro padėjėjo vidutinis darbo užmokestis 2023 m. siekė 3201 Eur, o 2024 m. III ketv. – 3494 Eur, neatskaičius mokesčių; apygardų prokuratūrų prokuroro padėjėjo vidutinis darbo užmokestis 2023 m. siekė 1895 Eur, o 2024 m. III ketv. – 2214 Eur, prokuroro padėjėjo, dirbančio Generalinėje prokuratūroje, vidutinis darbo užmokestis 2023 m. siekė 2034 Eur, o 2024 m. III ketv. 2157 Eur. Tuo tarpu žemesnėje, 8 VTĮ 1-ojo priedo lentelės vietoje esančių savivaldybių merų patarėjų darbo užmokesčiai yra dar didesni. Štai Vilniaus miesto savivaldybės mero patarėjo vidutinis darbo užmokestis 2023 m. siekė 3520 Eur neatskaičius mokesčių, o 2024 III ketv. – 3925 Eur, neatskaičius mokesčių, analogiškai Kauno miesto savivaldybės mero patarėjo vidutinis darbo užmokestis 2023 m. siekė 2454 Eur, o Širvintų rajono savivaldybės mero patarėjo darbo užmokestis 2023 m. siekė 3054 Eur, o 2024 III ketv., kai tuo tarpu vidutinis teisėjo padėjėjo darbo užmokestis, neatskaičius mokesčių apylinkių teismuose 2024 m. II ketvirčio duomenimis yra 2 328,20 Eur, o apygardų teismuose - 2818,41 Eur. Tad papildomo vieno milijono paskyrimas, stebint kitų pareigybių nuoseklų vidutinio darbo užmokesčio kilimą, teismuose dirbančių teismo valstybės tarnautojų – teisėjų padėjėjų – darbo užmokesčio problemos neišspręs ir nepadės jos prilyginti bent jau tos pačios kategorijos karjeros ar politinio (asmeninio) pasitikėjimo valstybės tarnautojų darbo užmokesčiui.
 7. Ši situacija, atsižvelgiant į teikimo 1-2 punktuose nurodytą teisėjo padėjėjo profesijos paskirtį, kartu prisideda ir prie teismų sistemos, kaip vieno iš darbdavių, nepatrauklumo. Šiuo metu apylinkės teismuose laisvų teisėjų etatų yra 56, o laisvų teisėjų padėjėjų etatų – 44, posėdžių sekretorių – 44; apygardos teismuose laisvų teisėjų etatų yra 10, laisvų teisėjų padėjėjų etatų – 8, posėdžių sekretorių – 4; administraciniuose teismuose laisvų teisėjų etatų yra 2, laisvų teisėjų padėjėjų etatų – 3, posėdžių sekretorių – 3. Aukščiau aptarti duomenys rodo, kad su didžiausiu teisėjų, valstybės tarnautojų ir darbuotojų trūkumu susiduria pirmosios instancijos teismai, tačiau situacija visuose šalies teismuose išlieka kritinė.
 8. Kartu atkreiptinas dėmesys, jog kaip reglamentuota ir VTĮ, šiuo metu Lietuvos teismuose yra susidariusi skirtinga situacija dėl asmenų, atliekančių teisėjo padėjėjui priskiriamas funkcijas. Lietuvos teismuose šiuo metu yra įsteigta:
 - 8.1. teisėjo padėjėjo pareigybė, kuri, Teismų įstatymo prasme, laikytina teismo valstybės tarnautojais, o Valstybės tarnybos įstatymo prasme – karjeros valstybės tarnautojais; šiai pareigybei iš esmės keliami ypač aukšti kvalifikaciniai reikalavimai ir iki 2020 m. buvo reikalaujama turėti teisės magistro laipsnį, o pradėjus stigti norinčių tapti teisėjo padėjėjais – kvalifikacinis reikalavimas buvo sumažintas iki universitetinio teisės bakalauro laipsnio;
 - 8.2. specialistų/konsultantų/teisininkų pareigybės, kurių veikla reglamentuojama Darbo kodeksu. Šias pareigas einantys asmenys, funkcinėje prasme, kasdienėje veikloje įgyvendina teisėjo padėjėjo pareigybei keliamus uždavinius, tačiau jų kvalifikaciniai ir kiti Valstybės tarnybos įstatyme keliami reikalavimai skiriasi.
 9. Vis tik, nors Darbo kodekso 26 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta nuostata, jog darbdavys, įgyvendindamas nediskriminavimo kitais pagrindais principą, privalo už tokį patį ir vienodos

vertės darbą mokėti vienodą darbo užmokestį, šiuo atveju, valstybė, veikdama kaip darbdavys teisėjų padėjėjų bei specialistų/konsultantų/teisininkų atžvilgiu neužtikrina nediskriminacinės politikos principų įgyvendinimo, kuriuos pati, per įstatymų leidėją, nustatė.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytą, prašome, 2025 metams iš valstybės biudžeto lėšų papildomai Lietuvos teismams paskirti 6 milijonus eurų teisėjų padėjėjų darbo užmokesčio didinimui.

Teisėjų padėjėjų asociacijos pirmininkė
Vilniaus apygardos teismo
Baudžiamųjų bylų skyriaus teisėjo padėjėja

Indrė Cvilikaitė

Lietuvos Respublikos teisėjų asociacijos
pirmininko pavaduotojas

Jan Maciejewski